

„Soča“ izhaja vsak petek s in velja s pošto prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „postanica“ se plačuje za navadno trisporno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“. in na starem trgu. — V Tratu v tobakarnici „Via della caserma 3“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soča“ na Koreniji v Stica — vi hiši št. 258 II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalca in drugim nepremožnim se naročnina sniža, ako se oglase pri uredništvu.

C. k. kmetijsko društvo v Gorici in Slovenci.

Govorili smo o svojem času obširno o važnosti c. k. kmetijskih društev za povzdigo kmetijstva v obče in priporočali smo toplo in nujno, naj se slovenska stran naše dežele živahneje in v večem številu deleži kmetijskega društva v Gorici, — kakor ima namen, pospeševati glavne materialne interese naše dežele; kajti ono posreduje med vlado in deželo skoro v vseh kmetijskih zadevah; naj gre za to, da se izdajo nove primerne in potrebne postave in vladne naredbe za varstvo in prospah kmetijstva, ali za to, da se podeli za isti namen državne podpore, vselej je merodajno priporočilo kmetijskega društva.

Pri vsem tem pa je imelo naše priporočilo in tudi prizadevanje posameznih za povzdigo kmetijstva vnetih rodoljubov prav nezušten uspeh. Pristopilo je bilo društvu sicer še precej lepo število kmetovalcev iz raznih strani — zlasti pa iz Rihemburga, Križa, Komma, Kobarida, Boyca, Cerknega, v katerih krajih sta imela učitelja naše dežele kmet. šole kmetijska predavanja a ko je prišel čas, da bi bili morali plačati letnino, umaknili so se drug za drugim, da so ostali slednjič celi okraj brez svojih zastopnikov v društvu. Število više 200 slovenskih društvenikov skrčilo se je v enem letu na dobro tretjino; — še kakih sedem deset jih je zdaj.

Kaj je tega krivo? — Nekoliko po vsakem načinu to, da se ne počutijo naši kmetovalci nič kaj domače v društvu, katerega obravnave v sejah glavnega odbora in občnega zbora so skoro izključivo italijanske. Nekako nevršno in poniževalno je, sedeti pri sejah, a ničesar ne razumeti, kar se govori. Toda v tem oziru bi se razmere s časoma lahko spremenile, zboljšale, in sicer v primeri množičnega se števila slovenskih deležnikov. V društvih in javnih zastopih odločuje povsod večina in v deželi, katere prebivalstvo obstoji iz $\frac{2}{3}$ Slovencev in $\frac{1}{3}$ Italijanov bi bilo prvim, dasi so v obče manj premožni, pač mogoče, tako zastopanim biti v društvu, da bi si sami lahko varovali svoje pravice. Toda naj nas nihče tako ne razumi, kakor bi hoteli italijanskim članom spodtikati, da nas v tem oziru kakor si bodi zavirajo. Nikakor ne! vsaj v zadnjih letih ni bilo narodnih preprirov v društvu — in delovanje je bilo vselej složno in dostojno. Slovenski društveniki so dobivali slovenski kmetijski list, Italijani italijanski in tako je tudi društveni urad dopisaval italijanskim županstvom in strankam italijansko, slovenskim pa slovensko. Le notranje poslovanje je bilo in je še vedno italijansko, kar je pri sedanjih razmerah in z ozirom na to, da vsi slovenski odborniki razumejo italijanski, a skoro nobeden unih ne razume našega jezika — čisto naravno. — Ker se nam tedaj ne godi v tem oziru nobena krivica, ni pravega uzroka, da se slovenska stran, malomarno preziraje najvažnejše svoje interese, odteza kmetijskemu društvu.

Drugi uzrok, da je v kratkem času odpalo toliko naših društvenikov, je menda ta, da so se premalo zbirali vabili k pristopu. Namen kmetijskih prijateljev, kateri so si posebno prizadevali, kolikor mogoče nagnjo pomnožiti število slovenskih članov, je bil gotovo najboljši — a prenegljene stvari se niso še nikdar sponesle. Novi člani, bodi da niso bili prav zreli za to, bodi da se niso do jasnega podučili o svojih dolžnostih, skujali so se na mah, ko so dobili suhoparne plačilne naloge, koji so jih o omili na prvo dolžnost vsacega društvenika: Plaćaj letnino! —

Nadaljni uzrok je ta, da naše ljudstvo presumljivo gleda na društvo ter ne spoznava prav njegovega pomena, njegove važnosti. „Listič, katerega dobivam“ meni kateri, „ni vreden, da plačam 4 gold. letnine, družega pa nemam od društva.“ Seveda vsakemu posameznemu ne daje kmet. društvo navadno neposrednih koristi — a ono preskrbuje celim deželnim stranem, občinam, vasem leto za letom znamenite podpore — na pr. K. su za napravo vodniakov in kalov, tolmjinskemu okraju za zboljšanje m. ekarstva in

sirarstva, nekaterim krajem za vinorejska društva — potem pa skoro vsako leto lepe svote za razno plemensko živino, ki se razdeluje po celi deželi itd. Zraven tega pa, da izprosuje in deli državne podpore, pospešuje društvo še na mnogo drugih načinov splošne kmetijske interese naše dežele in posameznih njenih strani in zato skrbi za deželo in posreduje za se vsaki, kdor podpira društvo.

Največo krivdo pa, da se slovensko občinstvo ne briga za kmetijsko društvo, pripisujemo mlačnosti, katera se je lotila v zadnjih letih gorških Slovencev žalibog skoro v vseh javnih zadevah, političnih, duševnih in materialnih. Imamo politično društvo, a njegovo delovanje je = 0; imamo čitalnice po deželi, a one večinoma dremajo, kder niso uže zaspale; imamo svoj časopis, a najboljšje moči v deželi se leno ogibajo vsacega sodelovanja, imamo ljudske zastope, posebno občinske, a ti postajajo v narodnem oziru in deloma tudi v varovanju svojih materialnih interesov popustljivi skoro do servilnosti. Tu ni skoro nobene samodelavnosti več, katera je glavni pogoj svobodi in vsakemu napredku. Uputi po pravicah, nič ne hasne; delati, truditi se in žitovati mora, kdor hoče kaj doseči, naj bo narod ali posameznik. Hločete, da bo kmet. društvo uspešno delalo tudi za našo stran, ter pravično delilo sad svojega truda med vse deželane, dobro, pristopite, pomagajte, podpirajte; tudi tu velja geslo: Viribus unitis!

(Konec prihod.)

Razprava budgetnega odseka o naših srednjih šolah.

Budgetni odsek poslanske zbornice na Dunaji je razpravljal te dni proračun nanašnega ministerstva. Pri tej priliki je sprožil neutrudljivi zagovornik naših narodnih pravic, verli poslanec dr. Vošnjak, sledečo resolucijo:

„Vlada se pozivlja, naj na srednjih šolah, vzdržavanih od države na Kranjskem, spodnjem Štajerskem, Koroškem in v primorskih deželah za učence slovenske narodnosti uvede slovenski jezik kot učni jezik, a pri tem naj se daje priložnost naučiti se temeljito nemškega jezika, če treba s predavanjem nekaterih učnih predmetov v tem jeziku v višjih razredih.“

To so gotovo jako skromne terjatve, katerim ne more nihče oporekati, ne da ne slone na postavnem temelji, ne da so sovražne nemščini; kajti, v enakem zmislu, kakor je naš deželni zbor o svojem času terjaj preuravnava naših srednjih šol, povdarja tudi Vošnjakov predlog, naj bode v naših srednjih šolah dobro priskrbljeno, da se slovenska mladina lahko temeljito nauči nemščine. Pri vsem tem pa niso bili nemški poslanci zadovoljni z resolucijo, mariveč so jej drug za drugim odločno ugovarjali.

Dr. Schaup je n. pr. rekel, da je zato težavno izvesti tako resolucijo, ker se ne more siliti nemških učencev, udeležiti se uka v slovenskem jeziku, katerega niso zmožni in ga ne umejo: „O nemška logika in nemška pravičnost! Zavoljo tega.“ opazuje prav tehtno „Slov. N.“ ker je pri nas na Slovenskem mej 100 prebivalci 5 Nemcev in 95 Slovencev, morajo zarad teh 5 Nemcev naše šole nemške biti tudi za 95 Slovencev. Resolucija terja izrekoma le za učence slovenske narodnosti slovenski uk. Ali ker je nekoliko Nemcev mej nami, moramo se še mi Slovenci samo nemško učiti. Na to se ima ozirati, da 50% Nemcev slovenski ne ume in se torej ne sme siliti slovensčine učiti, če prav v slovenski deželi živi. Ali na to se ni nič ozirati, da 95% Slovencev nemškega ne ume, temuč siliti se mora učiti se na podlogi tujega jezika tuj jezik, domačega svojega pa v kot poriniti. In to poslednje je jedini in pravi namen liberalnih Nemcev.“

Naj lepšo je povedal v razpravi budgetnega odseka ustavovavec Heilsberg, ko je tožil, da so Nemci najbolj tlačeni v Avstriji. Ta izjava je sicer vzbudila veliko veselost mej desničarji — a nam

se skoro zdi, da je hotel mož norce briti iz drugih narodov in da je torej zaslužil še ostrojši odgovor, kakor mu ga je dal dr. Vošnjak rekši, da ne more biti resen tak izrek in da so Nemci sami krivi, če niso priljubljeni pri drugih narodih, ker se nečejo učiti jezika onih, mej katerimi služijo svoj kruh.

Debata je končala s tem, da se je odložilo glasovanje o predlogu do naslednje seje, pri kateri pride na vrsto prošnja kranjskega mesta za ohranitev gimnazija.

Pri razpravi ob učiteljskih je zopet dr. Vošnjak predlagal resolucijo, naj se vlada pozivlja, da uvede na učiteljskih v Ljubljani in v Marburgu slovenski kot učni jezik, v Celovci in Kopru pa da ustanovi za slovenske pripravnike slovenske paralelke. — Tudi ta predlog je vzbudil živahno opozicijo in zlasti sta ga močno izpodbivala Stremayr in dr. Herbst. Po dolgem razgovorjanju, mej katerim je dr. Vošnjak možato branil in zagovarjal svoj predlog — je slednjič vendar obveljala resolucija, kolikor zadeva učiteljska v Ljubljani, Marburgu in Kopru; Celovec pa so je opustili, ker je Herbst povdarjal, da vtegnjejo Slovence trije slovenski zavodi zadostovati in da bi paralelke v Celovcu preveč stale. — To je prikrat, od kar obstoji naš državni zbor, da je v najvažnejšem odseku, to je v budgetnem odseku večina pritrčila resoluciji Slovencev na ljubo. — Ali pa obvelja ta resolucija, po kateri bi se izpolnil vsaj del naših želja in terjatev glede šolske preuravnave, — tudi v zboru, to je drugo vprašanje in skoro se je bati, da ne; kajti sedanja avtonomistična večina ni v takih zadevah nič kaj zanesljiva — in kakor vse kaže, se vlada tudi ne mara ogreti za naše pravične terjatve. Besede novega naučnega ministra, barona Conrada, katere je govoril, ko se mu je predstavljalo njegovo uradno osebje, nam ne dajejo nobenega poročstva, da se stvari za nas Slovence zasuknejo kaj na bolje. „On hoče nadaljevati v z mislu svojega jako čislanege prednika, je rekel, in to se pravi z drugimi besedami — on hoče še dalje ponemčevati.“

Dopisi.

Iz Solkana 19. febr. (Izv. dop.) Kakor je „Soča“ nedavno poročala, povzdignena je naš verli rojak, gosp. stotnik Andrej Komel v plemeniti stan z naslovom „Sočebrač“. (Njegova rojstna hiša v Solkanu stoji ravno nad Sočo). To odlikovanje je danes spodobno proslavljala vsa rodbina. Po končani peti maši, zbrali so se vsi sorodniki na rojstnem domu slavljence in vsaki je dobil sreberno žlico, katero je poslal g. stotnik v spomin na ta-le dogodek: — Ko je naš verli rojak odhajal k vojakom, nesel je seboj, kakor vsaki novinec, svojo žlico in sicer leseno žlico. Vidši eden njegovih predstojnikov (seveda niže vrste) rekruta z leseno žlico, začne ga po furlansko grdo obirati: „Moštro di un sklaf, buta via ke sidon, se no ti meti in bužal!“ (Šklavska grdoha, vrzi preč tisto žlico, če ne te uteknem v lukinjo!) — Ta preprijazni pozdrav pri nastopu svojega vojaškega službovanja ohranil je naš stotnik zvesto v spominu, in stavim, da, če bi vedel za moža, ki mu ga je bil poklonil, — podaril bi tudi njemu mesto lesene sreberno žlico.

Naši pevci, kateri so peli tudi pri sv. maši, so se pozneje združili z rodbino in so navdušeno prepevali in napivali v slavo odlikovanemu rojaku. Zvečer mu je tudi čitalnični odbor odposlal iskreno čestitanje. Na mnogaja leta prvega u plemenitašu čiste slovenske korenine — in kar je še bolje — slovenskega srca!

J—št.

Iz Šempetra 11. febr. (Izv. dop.) (Konec.) — Nadejam se, da se ne motim, ako trdim, da čitalnice sploh preveč denara potrosijo za same časnike, sosebnost pa za mnogo nemških dnevnikov, ki imajo le dnevno zanimivost in vrednost. Res je, da razui udje po svojem okusu zahtevajo razne časnike, a vendar

preveč dražih dnevnikov je velika potrata, n. pr.: K čemu dve „Presse“, staro in novo? Še ena ostane na želodcu pravemu Slovanu in katoličanu. In še posebej judovske dnevnike podpirati, ki so hudi nasprotniki Slovanstva, ki zlobno smešijo in sramotijo našo sveto katoliško cerkev, ki tudi pravost sploh v blato gazijo, to bi pač uže ne smelo spadati v pravila slovenskih čitalnic, katere nima med svojimi udi ne krivorcev, še manj pa judov.

Ko bi se denar, ki ga slov. čitalnice trosijo za take nepristojne časnike, v to obračal, da bi se omišljevale za ljudstvo potrebne knjige, imela bi sedaj uže vsaka čitalnica vsaj začetek in podlago ljudske bukvarnice, nekoje pa uže lep književni zaklad.

Ljudskim knjižnicam bi tudi marsikdo lahko eno ali drugo knjigo podaril, koje sam več ne potrebuje, in jo lahko vgreši. Bolj premožni čitalnični udje bi tudi lahko kaj malega drugim v izgled položili na altar domovine in ljudske omike. Tudi čisti dohodek ene ali druge veselice bi se lahko obrnil v ta blagi namen. Kratko, treba je le resne, dobre volje in ljudske knjižnice začele bodo tudi po naših krajih kaliti, rasevetati se, vrlo naraščati ter obrodé s časoma zaželjen sad med narodom.

Časi so drugi od nekdanjih, v katerih se „obrihtar“ v vasi brati ni znal in mu je kot zapisnik služila leskova palica, na katero je zarezaval svoja „acta“. Čemu bi se mladina po 8 let mučila po dražih ljudskih šolah, ako pozneje nima koristne knjige v roke dobiti? Ali se je mari otrok v šolskih letih za svoj poklic in stan tako izuril, da stopivsemu iz šole ni treba nobenega berila?

Kaj še! Sedaj se začne praktično življenje, odločitev za ta ali uni stan. Sedaj se začenja za mladino odločilna, nevarnost polna doba življenja. Kolike koristi so torej za nežno mladino dobre knjige, ki so jej najboljše in zvesteje prijateljice, ki jej bistrijo um, žlahnjajo srce, vtrjujejo нравni značaj, da postanejo vrli, koristni udje človeške družbe, нравni, verni, značajni mladenčji in blage devojke, vrli možaki, brhke žene.

A postalo je moje priporočilo predolgo, treba je končati. Povzamem svoje priporočilo in ponovim ne samo vam, dragim udom bovske čitalnice, mariveč vsem narodnim čitalnicam po vseh slov. pokrajinah: Narodne čitalnice naj imajo bolj slovenski narod pred očmi, naj bodo narodna ognjišča v pravem pomenu. Naj po vseh močeh pospešujejo narodni napredek, da se s časoma povzdigne slov. narod na njemu dostojno mesto. Tako blago prizadetje bode, tega se nadejamo, večni Bog blagoslovil, ki vse narode z enako večno ljubeznijo objema. Naprej zastava Slave! Na svidanjel Z Bogom!

P. K.

Iz Kanala 18. febr. (Izv. dop.) (Nevarnost pod Dolgo njivo; — pobalinski čin.) — Kdor ne zna molit, naj se gre na morje učiti, tako pravi star pregovor; jaz pa pravim tudi, da kdor ne zna molit, naj se gre na novo cesto pod „Dolgo njivo“ učiti. Bogme! še kar sem živ, nisem se tako iskreno priporočal angelju varhu, Bogu, in Mariji devici, kakor dne 12. t. m., ko sem se iz Kanala po opravih peljal v Gorico; groza in strah naju sta lovila oba, mene in voznika, ko sva dospela do onega visokega, strmega, neobzidanega, in posebno v vlažnem vremenu strašno nevarnega čela. Na cesti je ležalo kakih sto metrov na dolgem vse polno težkega kamenja, mej katerim tudi ena skala kakih sto centov težka, česar se še danes vsak lahko prepriča, če se poda na omenjeno mesto. Po takej s kameni obloženi cesti peljala sva se previdno kakor polž počasi, in videla sva kako se je sem ter tje kak kamen raz čela odtrgal, na cesto hrustnil, in od tam v Sočo štrbonknil. Misli si, dragi čitatelj, kako se nama je ohladilo srce, ko sva v smrtnem strahu dospela do konca onega čela, kjer kamenje ni več padalo. Pobožno sva z voznikom proti nebesam pogledala ter zdihnila: Bog bodi zahvaljen, ker si naju rešil iz te smrtne nevarnosti. Da se pa kaj takega nahaja na c. k. državni cesti, je zares vse graje vredno; gosp. župan iz Plavi, kaj pravite Vi k temu? Ali ne spada ona cesta, nad katero je nastavljena ona nevarna past, pod Vašo občino? ali ni to Vaša sveta dolžnost, da se potezate odločno za to, da bi se na cesti, ktera spada pod Vašo občino, odstranila ona nevarnost, ktera vtegne danes ali jutri strašne nesreče, da, celó smrt popotnika prevzročiti? Posebno pa polagam slavnemu cestnemu odboru prav gorko in živo na srce, naj skrbi za to, da ne ostane moj klic, katerega sem tu objavil sploh iz golega človekoljubja — glas upjočega v puščavi. *)

V noči od 11. do 12. t. m. je nekdo z blatom onesnažil tu hišne duri neke glavne in v občje jako spoštovane osebe. Da se v Kanalu godé taki nezaslišani pobalinski čini je uže od več in splošna je zaradi tega nevolja mej vsemi tržani. Tega sem preverjen, da bi noben rojen Kanalec s takimi ostudnimi čini do veljavnih in občje spoštovanih oseb ne skrunil svojega rojstnega kraja. Stvar je zdaj v preiskavi pri tukajšnji c. k. okrajni sodnji in želeži je, da se skoro

*) Cestni odbor nema na državni cesti v Plavah nobenega glasu. Županstvo v prvi vrsti je poklicano zahtevati, a polit. gosposka izvršiti, kar treba. (Op. ured.)

strže z obraza hinavska krinka onej osebi, kterej je tako malo mar pošteno ime Kanalec.

Iz šempaske županije, 11. febr. (Izv. dop.)

Dovoli, draga mi „Soča“, da ti poročam enkrat o naših domačih razmerah. Začenjam pri občinskem zastopu. Uže meseca junija l. l. je bila potekla triletna doba našim občinskim očetom; pri vsem tem pa se je zavlekla volitev novoga starešinstva do novembra meseca. 12. novb. je bil pomenljivi dan volitve, ki je pa tudi pri nas, kakor v noveji dobi drugod, pokazal, da se je goriških Slovencev v občje lotila neka z nezaupnostje združena mlačnost, katera zelo neugodno upliva na vse javne zadeve ter močno zavira vsako napredovanje. „Kaj bi hodil voliti, saj je vse eno, ali volim ali ne; izvoljenci naredé vendar, kar hočejo?“ Tako govore navadno mlačneži ter se odtežajo izvršitvi najvažnejše državljanske pravice. Mlačnost je kriva, da so redko kje pravi ljudski zastopi: k temu pa pripomaga mnogo tudi napečni občinski volilnik od 7. aprila 1864. Predolgo bi mudil čast. čitatelje, ako bi hotel o tem razložiti svoje menenje; zato hočem le nekaj malega omeniti z oziranjem na šempasko županijo.

Ta županija obsega 5 podobčin, katere plačujejo starega izravnega davka skupaj 5100 gold.; tedaj je županija precej obširna. A kaj mislite, čast. bralci, kdo zmaga uže pri volitvah? Vsakrat le šempaski oddelek. In zakaj? — Ker ima v vseh treh volilnih skupščinah po največ volilcev. Če se tudi volilci dveh drugih podobčin o svojih kandidatih zedinijo ter složno volijo, ne opravijo nič, ker niso kos šempaskim volilcem in največkrat so podobčine odvisne od milosti Šempascev, da vdobé zastopnika iz svoje srede v občinski zbor. Zato si lahko vsakdo sam misli, kako so zastopani posebni interesi podobčin v občinskem starešinstvu, kako se oskrbuje krajna policija v posameznih vaseh in kako se gospodari z občinsko lastnino v podobčinah. Po mojem menenju bi se moral občinski volilnik predugačiti v tem zmislu, da bi vsaka katarska občina, ali vsaki oddelek, kateri ima svoje posebno obč. premoženje, volil primerno število svojih zastopnikov v skupno starešinstvo in ta volitev naj bi se vršila v dotičnih občinah.

Odkar se je uvéla sedanja občinska organizacija, imeli smo v Šempasu samo enkrat župana domačina, drugače vselej ptuje naseljence, včasih tudi može ne našega naroda. In veste, č. čitatelji, zakaj nosi šempasko starešinstvo ta madež? Zato, ker se navadno očetje starešine pričajo za županski stol, drug ga drugemu ne privoščé in slednjič se prigodi, da pri petih pripravajočih se šestí zmaga. Ako se kak ptujec naseli v Šempasu, ima uže nado, da postane poprej ali poznej župan.

Proti zadnji volitvi so nekateri občinarji vložili ugovor, kateri uže tri mesece nerešen leži pri polit. gosposki — in tako še zdaj ne vemo, pri čem smo. Čudno je, da se rešitev take po njej naravi jako nujne stvari tako dolgo odklada. Pristojna gosposka, bi morala vendar pomisliti, da je doba, ko se volilci pripravajo zastran veljavnosti volitve, tako rekoč neka brezvladna doba v občini. Ni staro, ni novo starešinstvo nema prave veljave pri občinarjih in stari župan, kojemu je triletje uže davno poteklo, — tudi ne. Vsled tega pa so hudo škodovani občinski interesi.

Pri nas sicer ljudstvo ne umira glada, a kdor mora z vsakdanjim zaslužkom preživljati sebe in družino, temu se vendar strašno trda godí; kajti premožnejši kmetje zaradi prehude zime, ne da bi ne hoteli, ampak niso mogli dajati revežem dela in zaslužka. Zemlja je bila namreč na osojih do en meter na globokem zmrznena, da je prav mnogo trt pozeblo, kar bo uboge, po 4 zaporednih slabih vinskih letinah tepene posestnike hudo zadelo. Kar je nad 20 let starih, po toči in strupenih rosah oslabilá vinogradov, so skoro da uničeni; le na prav solučnih legah utegne bolje biti. — Zato naj se vis. vlada le požuri s pobiranjem davkov po novi vcenitvi: — prav dobro nam kaže bodočnost. Pri nas se samo iz vina kujejo novci; drugih pridelkov je še premalo za življenje. Če ni tedaj vina in če ga ne bo, kakor se je bati, tudi v prihodnji jeseni, potem zapademo tudi tukaj osodi, kakoršna je većinoma uže zadela posestnike na Kanalskem: z a b o b n a l o nam bode zaradi zastanih davkov in drugih davščin.

Našim revežem je država v pomoč prišla z javnim delom, to je s preloženjem državne ceste med Vertovinom in Cerničami. A skoro bi lahko rekli, da je hotela vlada izkoristiti ljudsko revščino, da izvede to delo, — katero je bila dolžna narediti (kakor je potrdil gosp. poslanec Winkler v svojem govoru), kolikor mogoče po ceni. Tudi pri tem delu bodo namreč — tako je dalo županstvo objaviti — dobivali delavci samo po 10 — do 50 novcev denine. — V dobrih, ali navadnih letih je vlada dala izvršiti uže marsikatero tako delo, pri katerem so se mastili podvzetniki in so vsaj pošteno živeli delavci — zdaj pa v silni revščini je skrčila denina, da ni ob njej ni živeti ni umreti. A kaj hočete: Ljudstvo je lačno, Bog visoko in cesar daleko!

Iz Sela pri Černičah, 16. febr. (Izv. dop.)

Kjer je revščina, tam ni veselja, uboštvo je tudi v čitalnicah. Minoli pust so vse čitalnice v miru počivale, nobena nam ni napravila navadnih veselí; poterpimo za ugodnejše čase. Zima je bila tukaj strahšansko huda; stari ljudje se ne spominjajo takih mrazov. Terte so večina pozeble, ravno tako fige in oljke. Zemlja je bila na več krajih do 2 čevlja zmrznila.

Zavoljo prevelike zmrzali so vsa poljska dela zaostala; zdaj gotovo čaka kmete mnogo dela, pa kaj to? saj zdaj se tukaj ne obdelujejo več zemljišča po stari navadi, ampak le nekam poveršno, kar je mogoče hitroma. Tudi premožnejši posestniki nočejo več, kakor nekdanj po zimi prekopavati zemljišče, tert saditi itd. večidel jih opuščajo za senožeti. Če pojde tako naprej, bati se je še večje revščine.

Ubogi deninarji terpé tukaj največ revščino; zaslužka nima nobenega, uboštvo je veliko. Komaj pričakujejo, da se prične delo na cesti pri Černičah, kar se pa dan za dnevom odnaša. Inženirji so sicer pred 14 dnevi prišli, merijo cesto marljivo, pa jim menda ni mogoče tako hitro črte vrediti. Sliši se, da bo v 14. dnech stvar dovršena in da se potem delo nemudoma prične. Ta stvar je pa preveč zakasnjena. Uboji dobé s pičlo odmerjenim zaslužkom pomoč, kedar pričnejo tukaj največja poljska dela: obrezavanje tert, kopanje, oranje itd.

Inženirji rabijo sicer pri merjenji ceste nekatere deninarje k pomoči, da jim prenašajo potrebne priprave. Za to delo se je usilil tudi dobro znani lakomni bogatin iz sosednje vasi, kateremu je zares zameriti, da revežem košček kruha od ust terga. Lačni reveži so za ta košček kruha prosili, siti bogatin ga je vdobil.

Nekdo.

Politični pregled.

Z DUNAJA. Slednjič je uradni list dunajski objavil cesarska pisma, katera rešujejo ministersko krizo. Baron Conrad-Eybesfeldski je imenovan za naučnega, baron Kriegsauppa za finančnega ministra. Dosedanjemu vodji naučnega ministerstva, Stremayr-u, je izrazil cesar za njegovo patrijotično vdanost svoje popolno priznanje; sekcijškemu načelniku Chertek-u pa je podelil v priznanje zvestega in izvrstnega službovanja red železne krone II. vrste. — Ustavoverci niso z novimi ministri nič kaj zadovoljni; avtonomisti in posebno mi Slovenci tudi nemamo pravega uzroka veseliti se te preembe. Dunajski listi pravijo, da gleda eden imenovanih ministrov (Kriegsau) bolj na desno, drugi pa (Conrad) bolj na levo, a nijeden ni ud državnega zbora, oba sta uradnika in se vtegneta ravnati po migljajih ministerskega predsednika, grofa Taaffe-ja. Baron Conrad je bil pred leti dvorni svetovalec pri namestništvu v Trstu in pozneje deželni predsednik na Kranjskem; on torej dobro pozna politične in šolske razmere v južno-avstrijskih deželah. Tudi je nekda jako marljiv in nadarjen uradnik. Pri vsem tem pa nemamo posebnega zaupanja, da se pod njegovim vodstvom na pravičnejši podlagi preuravna naše šolstvo; kajti uže o svojem nastopu nas je — gledé naših narodnih teženj obilil s kozarcem mrzle vode. Ustavoverni listi poročajo namreč s posebnim dopadanjem, kako se je Stremayr poslovil od uradnikov naučnega ministerstva in kako jih je pozdravil njegov naslednik. Prvi je dejal, da bi mu bilo veliko teže slovo jemati, kakor mu je, ako bi se bilo bati, da bodo opravila bogočastja in uka, ki so mu tako na srce prirastla, v drugačnem zmislu nadaljevala, kakor jih je on vodil skozi 9 let. Ker bo pa njegov naslednik samo to nadaljeval, kar je on začel, olajšano mu je s tem slovo. Baron Conrad pa je v svojem nagovoru naglašal, da bo dalje vodil posle svojega visoko čestnega prednika popolnoma v njegovem duhu.

Baron Kriegsau, kateri se je tako rekoč čez noč spremenil iz šolnika v financirja, je svak bivšega ministra Bach-a. Bil je nekdanj visoko nameščen v deželni upravi ogerski, je nasproten centralističnim težnjam in je tudi svoje menenje v tem oziru uže objavil. Pomenljivo je, kako se je — kakor poročajo dunajski listi, proti nekemu izrazil: „Jaz nisem starokopitnež in tudi fanatik ne, kakoršnega me imenujejo. Jaz nisem lizal krvi strankarskega boja. Kdor me

pozna, mora priznati, da sem se nekoliko učil in kdor pregleda mojo bukvarnico, najde v njej izmed literarnih proizvodov novijih preiskav in težej skoro vse, iz one literature pa, o kateri mi oponašajo, da mi je priljubljena — malo, da ne nič. Da hodim v cerkev, v tem se ravnam po svojem prepričanju, z uradom nema to nič opraviti.“

Sekcijski šef Chertek, kateri je nekda bolehav, pride te dni na odpust v Trst k svojemu prijatelju, ces. namestniku bar. Pretis-u.

Ob obravnavah budgetnega odseka, kolikor nas bolj od blizo zadevajo, poročamo danes obširneje na prvem mestu. — Poslanska zbornica je v seji dne 13. t. m. sprejela postavo o zemljiškem davku s 186 glasovi proti 79. Dva ministra sta glasovala z desnico, večina pa z levico. To je lepa solidarnost! — Dalje je potrdil državni zbor postavo o ponarejevanji vina, katero priobčimo prihodnjic v kmetijskem delu našega lista. — Odsek razpravlja zdaj postavo zoper oderuštvo; sprejel je §. 1., po katerem se do 100 gl. ne smejo jemati više od 10 odstotnih obresti.

Delegaciji ste 14. dne t. m. dovršili svoje delo. Po njihnih sklepih znašajo skupne redne in izredne potrebščine (za Avstrijo in Ogersko) 99 milijonov in 731.832 gold., za katere ima Ogerska svoj delež z 31 milijoni in 315.795 gl. 25 hr. donesti.

IZ PETERSBURGA se zopet poroča o strašnem napadu na življenje blagega ruskega cara. Nihilistični lopovi so nastavili mino pod zimsko palačo, carjevo rezidenco in ta se je raztresla v sredo zvečer, ravno ko je imel biti car z rodino pri večerji ter je raznesla del palače. Obširnejši telegrami poročajo, da je bila strelna „mina“ položena v kleti pod stražno sobo. Od straže je vsled strelnega razleta bilo 45 vojakov ranjenih, 8 pa ubitih. V dno carjeve jedilne sobe, kjer carska familija po sreči ni bila še zbrana, prodril je razstrel deset črevljev dolgo, šest črevljev široko luknjo. Da carska družina ni bila še zbrana, kriv je le srečen slučaj, da je car šel princesinji Hesenskeji nasproti. — V kleti so našli tri delavce, jeden je ušel. Diplomatični zastopniki so carju na rešitvi čestitali, Peterburg je z zastavami okinčan. Pač se mora reči, da je sam Bog varoval dozdej carja osvoboditelja, da se vsi napadi nanj lupežnikom niso posrečili. Naj ga varuje i dalje!

Domače stvari.

„Gospodarski list“, slovenski organ c. kr. kmetijskega društva goriškega, je nehal izhajati, ker se je tako zmanjšalo število slovenskih društvenikov, da njihova letna vplačila nikakor ne zadostujejo v zalozbo dotičnih stroškov in ker se je gosp. prof. Povše odpovedal uredništvu. Zato je preskrbelo predsedništvo (po naročilu glavnega odbora, da bo odsihod „Soča“ priobčevala vse društvene obravnave in sem ter tja tudi zanimive kmetijske vesti, in da bodo dobivali slovenski društveniki posebne oddise vseh člankov, katere objavi naš list v predalu: *Kmetijstvo*.

Milodari za stradajoče. Podpornemu odboru goriškemu so darovali do zdaj: Presv. cesar iz svoje blagajnice 500 gld., — c. k. namestništvo v Trstu iz zaloga, ki ga ima za take namene 1000 gl., — Nj. E. grof I. Kr. Coronini Cronberg 100 gld., — grof Laval Nugent in gospa grofinja Marija Nugent 500 gld.; — Nj. E. prevzv. knezo-nadškof 10 gld.; — C. k. priv. papirnica v Podgori 200 gld.; — mlin v Stračicah 500 gld.; — mehanična bombažna predvničnica Ritter-Rittmeyer et Comp, 200 gld.; — mehanična predvničnica pl. Ritter Viljema et Comp. 200; — gg. Henrik bar. Ritter-Zahony in gospa Angela baronica Ritter-Zahony 300 gld.; — Viljem vitez Ritter pl. Zahony 100 gld.; Evgen baron Ritter pl. Zahony 100 gld.; — Oskar baron Ritter pl. Zahony 100 gld.; — Elvina grofinja La Tour in Teodor grof La Tour 100 gld.; — Melanija pl. Brucker rojena bar. Ritter-Zahony 100 gld.; — Olga Collioud 100 gld.; — Adolf vitez Boeckmann 100 gld.; — Avgust vitez Boeckmann 25 gld.; — Nj. E. J. Kr. vitez Chlumecky 100 gld.; — Leopoldina pl. Chlumecky 50 gld.; — Nj. E. baron Karol Czörnig in gospa soproga 120 gld.; — Alojzij dr. Pajer in gospa Marija pl. Pajer 60 gld.; — Leonard baron Bianchi duca di Casalanza 100 gl.; — Josipina baronica Bianchi duchessa di Casalanza 100 gld.; — Andrej vitez Pauletig in gospa Anto-

nijeta pl. Pauletig 60 gld.; — Dr. Josip Deperis 10 gld.; — Karol vitez Catinelli 10 gld.; — Dr. Mih. vit. Hentschl 10 gld.; — Dr. Josip Tonkli 10 gld.; — Ivan Gasser 10 gld.; — France Perozzi iz Terca 10 gld.; — Karol vitez Ritter-Zahony 100 gld.; — Edvard Cohn 25 gld.; — Nj. E. Samuel grof Gyulai 200 gld.; — pl. Bergmann iz Gradca 15 gld.; — Moric in Helena Pfügel iz Gradca 20 gld.; — Dr. Frid. Zaska iz Neumarkta na Štajerskem 2 gld.; — Gironcoli iz Celovca 5 gld.; — A. W. z Ruskega 5 gld.; — Josip Vecchiutti 10 gld.

Nabranih je po tem prvem razkazu 5267 gld.—

Slovenske agitacije. Pod tem naslovom je sprožil v štev. 40 letošnje stare „Presse“ neki dopisnik, iz Bovca katerega gotovo bolje poznamo, kakor on naše bovške poročevalce, strupeno puščico v tamkajšnjo čitalnico in v naš list, a zadel je tako slabo, da vtegne še odleteti — na strelca. Danes priobčimo dopis, v prostem prevodu, da sodijo najprej čitatelji sami o njem; prihodnjic pa zagodemo svojo sodbo. Dopis se glasi: „Ime našega kraja se je do tedaj prav po redkoma javilo v časopisih, kar pač lahko smatramo kot dokaz edinosti in miru med našim občinarstvom. Da je to zdaj drugače postalo, zahvaliti se nam je temu, da se je ustanovilo v naši sredi narodno bralno društvo, tako zvana čitalnica. To bralno društvo pa rabijo nekatere osebe, ki niti ne spadajo med tukajšnje občinarje ali uradnike, kot agitacijsko zavetje; kajti od tod priobčujejo v goriškem slovenskem tedniku „Soča“ nesresnične in zlobne dopise o razmerah na Bovškem. To se je godilo uže lani in letos se je ponavljalo januarija meseca, omenivši naravnost, da prihajajo ti dopisi iz čitalnice ali celo od društvenega predstojništva. Nasprotno pa se je branila „Soča“ sprejeti objavo vseh županstev bovškega sodnijskega okraja proti tem krivim poročilom. Temu agitatoričnemu rogovilenju pa se treba slednjic vendar v bran postaviti in zato naj bode tukaj konstatovano, da se dopisi v goriškem listu „Soča“ ne vjemajo ni z menenjem, ni z željami bovškega prebivalstva; da znano na postavnih tleh popolnoma varovati svoje opravičene interese kot Slovenci in Avstrijci tudi v narodnem oziru in da prihajajo tisti tendenciozni članki od posameznih kolikor predrznih toliko nepoklicanih oseb, katere nema jo nobene pravice, vtikati se v naše zadeve.

Novo pokopališče v Gorici. Mestni magistrat je te dni objavil knjižico, obsegajočo namestništvno razsodbo in zvedenško menenje o novem pokopališču. Tudi mi smo prejeli en iztis in ga pazljivo prečitali, a slišali o tej stvari tudi glasove zvedenih mož. — V knjižici so z navadno pristranostjo našega občinskega zastopa debelo tiskani vsi stavki, kateri govoré v zmislu vladajoče stranke za pokopališče in seveda tudi sklep, da ne preti mestu v zdravstvenem oziru po novem pokopališču nobena nevarnost. Toda kdor je bolj temeljito prečital rezultat zvedenške preiskave, temu se nehoté usiluje misel, da je ta sklep izveden pod uplivom doguane stvari, katera je uže toliko stala, da se mora ohraniti, vsaj dokler pojde. Vsakakor so zvedenci v glavnih stvarih pritrdili sodbi gosp. dra Rojica, katero smo o svojem času objavili v našem listu. Preiskava je namreč dognala 1. da se pride na mestih uže v globokosti 2 m. do nepremočljive plasti, po kateri se odteka podzemna voda (Grundwasser); ker se jame kopljeje v tej globokosti, ni težko soditi o naslednjih neprilicah; — 2. da je svet od vrha do 2 metrov globokosti čedalje bolj vlažen, ker obsega od 17—22% vode; — 3. da se odteka podzemna voda, to je ona, katero popiva zemlja, proti mestu; ona pa, katera se odceja s pokopališča v postranske jame, da se steka v Korenjo, kateri jo vodi proti Gorici; — 4. da je glavni obstojni del pokopališčnih tal ilovica (78—81%) namešana z 11—13% železnega oksida; apna pa, kateri je najpotrebniši za pospešitev razpadanja obsega, samo 1 1/2% — namesto vsaj 30%; — 5. da vlečejo vetrovi večinoma od pokopališča proti mestu, itd.

A zvedenci so vse te očitne napake s takimi razlogi olajšali in zagrnili, da so slednjic izvedli iz svoje preiskave zgorej omenjeni sklep, s katerim se zdaj zmagonosno ponašajo naši magistratovci. Za one mestne zdravnike pa, kateri so se v lanski številki 207 „L'Isonzo“ tako nedostojno-strastno in surovo zagnali zoper menenje, katero je bil po svoji vesti in po svojem prepričanju objavil dr. Rojic o novem pokopališču, očitavši mu da zlorabi svojo akademično dostojanstvo in še več drugega silno, razžaljivega, je ta zmaga zares prava Pyrrhus-ova zmaga. Če so vestno prečitali zvedenško poročilo in če primerjajo, kaj vse ono potrjuje v nasprotju z njihovim takratnim odločnim zanikanjem — mora jih rudečica oblitati in oči morajo v tla pobešati vsakrat, kedar jih pot pelje mimo svojega kolikor hudo, toliko neopravičeno napadenega tovariša. Habeant sibi!

Če bo dopuščal čas in prostor, priobčimo o tej zadevi v kratkem obširno, zanimivo razpravo. —

Gospod dež. glavar vitez dr. Pajer je obhodil včeraj one kraje ob spodnji „Soči“, v katerih je največa revščina, da se je sam prepričal o razmerah ter dogovoril s tamošnjimi veljaki, kako naj bi se

pomagalo ubogemu ljudstvu. — Sploh menimo, da se gospod glavar posebno zaradi tega še ne deleži državnega zborovanja, ker želi kot predsednik podporne odbora kolikor mogoče uspešno izvesti prevzeto težavno nalogo. —

Vojačenje. C. k. namestništvo v Trstu razglašala sledeče oznanilo dne 14. februarja 1880 zastran nabora novincev v letu 1880:

Na podlagi razpisa od 28. dne januarja 1880 št. 1880 št. 1456 od c. k. ministerstva za deželno bran naznanja se, da redni nabor novincev s kontingentom na avstrijsko-ilijsko Primorje od 1497 mož za stojno vojsko in od 150 mož za nadomestno rezervno, se bode vršil v posameznih nabornih krajih na sledečih dnevih:

V Trstu: na 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 10. dne marnja.

V pokneženi grofiji Goriški in Gradiški: v Ajdovščini 10., 11. marnja; v Gorici za mesto 13., 15. marnja; v Gorici za okolico 16., 17., 18., 20., 22., marnja; v Kanalu 23., 24. marnja; v Cervinjanu 11., 12., 13. marnja; v Trzihu 15., 16. marnja; v Tominu 30., 31. marnja 1., 2., 3. aprila; v Bovcu 5., 6. aprila; v Sežani 30., 31. marnja; v Komnu 2., 3. aprila; v Gradiški 5., 6. aprila; v Korminu 8., 9., 10. aprila.

V mejni grofiji Isterski: v Kopru 18., 20., 22., 23. marnja; v Piranu 24., 26. marnja; v Novem gradu 15., 16., 17. aprila; v Buzetu 12., 13. aprila; v Bujah 27., 30., 31. marnja; v Poreču 2., 3. aprila; v Pazinu 5., 6., 7., 8. aprila; v Matavunu 9., 10. aprila; v Rovinji 5., 6. aprila; v Pulji 8., 9., 10., 12. aprila; v Labinu 14., 15. aprila; v Voloski 17., 19., 20. aprila; za Čres, Krk in Mal Lošinj se določi pozneje.

Ali smejo biti učitelji javnih ljudskih šol voljeni v županstva? — C. k. deželni šolski svet spodnje avstrijski je na tako vprašanje v porazumljenji s tamkajšnjim c. k. namestništvom izjavil, da učitelji ljudskih šol v Spodnji Avstriji, dokler so v dejanski službi, v zmislu §. 50 ondesnjega občinskega reda ne smejo biti izvoljeni za župane ali podžupane (občinske odbornike.) Ta razsodba se naslanja na sledeče razloge:

„Navedena določba spod. avstr. občinske postave meri očividno na to, da se javni opravniki ne otežajo svojim poslom. Državna postava o ljudskih šolah od 14. maja 1869 pa imenuje službo ljudskih učiteljev javno službo, dosledno ne morejo biti voljeni ti javni opravniki v županstvo. Zraven tega pa ne dobivajo ljudski učitelji praviloma svojih plač iz privatnih blagajnic, ampak dobivajo jih iz okrajnih šolskih zalogov, oziroma iz deželnega zaloga; tudi jih imenujejo okrajne, oziroma šolske oblasti, vsled česar spadajo ljudski učitelji v vrstvo uradnikov javnih zalogov.“

Ker obsega §. 36 našega občinskega volivnika enake določbe, kakor §. 50 spod. avstr. občinskega reda, sklepamo, da se tudi naši ljudski učitelji ne smejo izvoliti v županstva.

Slovensko podporno društvo v Trstu ima svojo dvorano (via coroneo) pri Zlatem orlu ali pri Jutmanu. Udje in vplačila se sprejemajo vsako nedeljo od 10. ure predpoludne pa do 2. ure popoldne v društveni dvorani, mej tednom pa pri denarčarji g. Fr. Zitku (corsia stadion št. 1) vsako juro. Vsak, kateri vplača, naj prinese seboj društveno knjižico, dobil bo vsak ud tudi spoznavalni listek, brez katerega ne bode nobeden smel zahajati v društveno dvorano časopisov frat. Društveno leto še računano od 1. marnja t. l. To daje na znanje vsem c. udom odbor.

Srečen izid občinske volitve v Dolenji na laški meji je tako navdušil našega kmečkega dopisnika iz dolanjih Brd, da je zajahal Pegaza ter razlil svojo patrijotično radost v sledeče rime:

Istemu bodi čast in slava,
Ki v koristnem razumu napredava!
Med mejnimi Brici bil je nemir,
Med lahoni in Slovenci vedni bil je prepir.
Okrajni vodja al komisar
Se je silil bit njih absolutni gospodar,
V volitvah je deržal za lahonsko stran,
In z silo slovenski moči se stavil v bran;
Pa proti njegovem prizadetju do zmage so dospeli,
Pri volitvah veliko moč lahomom so uzeli.
Bil je zadnje volitve izid
Za mejne Slovence znamenit,
Ker oni so udobili štirinajst starešin,
Lahoni pa le štir starog debla korenin.
Starešinstvo, k'je odstavljeno b'lo,
Je spet sestavljeno še z večo močjo.
Da Sgubin za župana izvoljen bo, glas se čuje,
Katera vest lahoni in bilšega glavarja močno hujuje,
Uladno deblo se je presadilo,
Da bode sad enakopravnosti rodilo,
Ne pa sad strankarstva naprej,
Kot pod ministerstvom Budgoja dozdej,
Kateri je Slovence hotel zatajiti,
In za lahone jih je hotel prekerstiti.
U laškem jeziku je pošiljal k. njim dopise,
Rekoč, dab' laški ne znal, nobenga ne dobiše;

Kje so pa druge velike pregreške,
Ki kakor tatu zapirajo vrata nebeske?

Takega tajnika vari vas o Bog,
Saj goršega najti velik svet je okrog,
Le okolo vaše županije se ozrite,
Prav zmožnega tajnika vi udobite.
Veliko šol je on doveršil in dogual,
Labko bo tajniško službo sploval.
Glavna pri njemu lepa je reč,
Da krivičnega noče on neč
Složno stavimo vsi h kamnu kamen,
Da bo trden jez slovenski na Idriji. Amen.

Kmetijstvo.

Obravnave c. k. kmet. društva v Gorici.

Seja glavnega odbora dne 22. januarja t. l. Dnevni red: 1. Predlogi živinorejskega in kmetijskega odseka. — 2. Odstop nekaterih društvenikov l. 1879. — zamudni plačevalci se izključijo. — 3. Prof. France Povše se odpove uredništvu „Gospodarskega lista.“ — 4. Razni dopisi.

Predseduje podpredsednik Viljem vitez Ritter-Záhony. Vlado zastopa c. kr. namestnik tajnik Conte Manzano. Navzočni odborniki: Gg. Bruschina Leonard, Del Torre Jos. Ferd., pl. Dottori Ant., Pace grof Rudolf, Feliks Cosolo, Mašera Josip, Levi dr. Albert, Marušič Josip, dr. Tonkli Josip.

Nenazočnost so opravičili gg. Pauletig vit. Andrej, Prozzi France, Bajc Josip, grof Monaco.

Podpredsednik se spominja s toplimi besedami pred kratkem umrlega viteza Mucija pl. Tomasiu-ja, dolgoletnega obče spoštovanega predsednika tržaške kmet. družbe, kateri je bil skozi mnogo let ud tudi našemu društvu, — ter vabi gg. odbornike, naj v znamenje sočutja ustanejo. — Vsi odborniki se vzdignejo.

Hitro, ko je došlo tužno poročilo, izrazil je uže gosp. predsednik France Coronini, ki je bil ravno tačas v Gorici, po telegrafičnem potu sočutje našega društva ter naprosil g. dr. Raf. Vicentini-ja, naj je zastopa pri pogrebu.

Tajnik poroča o predlogih živinorejskega in kmetijskega odseka. Dne 15. t. m. so se deležili odsekove seje gg. Viljem vitez Ritter-Záhony, vitez prof. Giordano, dr. Tonkli, dr. Levi, Mons. Pauletig, Marušič in Mašera in so sklenili, naj se podajo glavnemu odboru sledeči predlogi:

Zastran razstav goveje živine, po katerih bi se spoznal uspeh, ki se je do zdaj dosegel vsled vpeljave plemenskih bikov, predlagata odseka:

a. Naj sprejme odbor v principu, da se imajo take razstave vršiti;

b. naj se k razstavam dopuščajo samo živali, prihajajoče od plemenskih bikov, ki jih je razdelilo kmet. društvo po deželi;

c. razstave naj se ne napravijo pred jesenijo, če dovoli vlada v ta namen zaproseno podporo.

d. te razstave naj bodo v glavnih krajih štirih polit. okrajev in sicer v Gorici, Gradišči, Sežani ali Komnu in v Tolminu.

Če je mogoče, naj se bo priredila v Gorici ob enem z razstavo goveje živine tudi razstava kmetijskih strojev in družega kmet. orodja, kakoršno se najbolje prilaga razmeram in potrebam raznih strani naše dežele. Nalog, da napravi načrt tej razstavi, dobil je predsednik živinorejskega odseka, gosp. prof. Giordano.

Dr. Levi meni, da bi bilo bolje, ako bi se napravila ena sama razstava v Gorici. Če napravimo štiri razstave, pravi, razdobe se darila tako, da ne bo nobenega razstavljavca.

Dr. Tonkli pa ugovarja, da je pretežavno prebivalcem tolminskega, sežanskega in tudi červinjskega okraja, pripraviti živino v Gorico, vsaj so uže pri zadnji razstavi v Gorici prisegli nekateri kmetovalci, da se nikdar več ne podajo v enake nadležnosti, kakoršne so imeli takrat s privažanjem govede.

Priporoča torej, naj glavni odbor sprejme odsekove predlog; tako bo lažje spoznati uspeh pri posameznih plemenih, ki so se uvedla v ta ali uni okraj, da se zboljša domača živina. S tem se tudi olajša delo pregledovalni komisiji.

Levi pravi, da so ovire, ki se navajajo proti razstavi v Gorici, bolj osebne kakor stvarne. Vsak dan se vrše razstave, katerih se deleže živali, prignane iz veliko večjih daljav, kakor je ona mej Gorico in Tolminom, Sežano ali Červinjanom. Na Angleškem imajo razstave, h katerim prihaja živina z Irskega; na Francoskem se deleže razstav živali 4 ali 5 dipartementov.

Če so bili na zadnji goriški razstavi nekateri nezadovoljni, treba je zdaj preskrbeti, da bo živina lažje vhažala v mesto in da dobi tu hleve in krmo. Če bo razstava dobro organizovana, odstranijo se vsi zadržki in prišli bodo razstavljavci od vseh strani.

Dr. Tonkli mi oporeka, da bodo v Gorici živali raznih plemen. To je gotovo. A tu ne gre za to; da primerjamo prideleke naših gorá s pridelki rovani. Jaz menim, da bo na eni sami razstavi živahnejša vdeležba, ker bodo večje premije. Komisija bo na taki razstavi tudi laže delala primerjevalne študije. — Zato dajem prednost eni sami razstavi v Gorici.

Mašera meni, da bi se tolminska stran ne deležila, vsled česar bi ne bilo kaj primerjati.

Dr. Levi ne more verjeti, da bi se Tolminci ne hoteli deležiti. Vsakakor pa naj bi se naredila poskušnja z eno samo razstavo v Gorici z darili za govedo iz rovani in za ono z gorá. Če bi se ta poskušnja ne sponesla, naj bi se še le napravile razstave v dotičnih krajih.

Tajnik opazuje, da je v prošnji za državno podporo izrekoma navédeno „za male razstave, ki bi se priredile v posameznih pokrajinah, v koje je razdeljena naša dežela glede govejih plemen, za premije, ki bi se podelile posestnikom najlepših telet, prihajajočih od plemenskih bikov, katere je raztrosilo po deželi kmet. društvo.“

Z ozirom na to pojasnilo, sprejel je glavni odbor vse odsekove predloge, naročivši predsedništvu, naj se prihodnjič, kedar bo prosilo državnih podpor za razstave goveje živine, ne veže na take pogoje. (konec prihod.)

Zmrozen krompir. Hud mráz, kakoršen je uže v pričetku zimskega časa zajel naše poljedelce, poškodoval je na tisoče centov krompirja in marsikedo se boji, da mu vsled tega seganje za pridelek. Vendar ni zmrozen krompir zgubljen za porabo celó za človeško hrano, ampak mogoče je, da se še popravi in tadi za kuhno ohrani. Ko zmruzejo rastline, popocajo navadno v njih posodične stenice, in vsled tega začnejo rastline gnjiti. Pri krompirju ni tega, in to nam more biti v tolažilo. Pri krompirju se zbira voda le v medposodičnih prostorih, kder tudi zmruze. Ko odjenja zmruznina, ne morejo posodice sprejemati več vode in postanejo tudi nesposobne za kaljivost. Odtajjan krompir je mehak in iz njega puhti voda. Mráz ni nikakor spremenil skroba, (štirke) glavnega obstojnega dela v krompirju, zato je še dober za hrano ljudem in pičo živalim, če se pravilno odtaja. To se ima tako goditi: Zmruzen krompir se spravi v kad ali ali badenj, v katerem se v vodi prav dobro spre in kder ostane eno uro časa. Potem se posuši ali na solnce, — če so lepi solčni dnevi, — ali pa na peči; še bolje je, če je suho vreme, da se raztegne po tleh ali po lesah (peconih) na zračnem kraju n. pr. na podstrežji (na kašči.) Tako v vodi namočen in potem posušen krompir ohrani tudi dalje časa svojo dobroto, če se le hrani na prav suhem, zračnem prostoru. Drugi zopet ga stolčejo ali zmlejejo in nmlačijo v sodce ter v plasteh, kakor zelje, osolé, in potem porabijo za krmenje.

V izvorni domovini krompirja, v Peru, vidijo še prav radi, da krompir zmruze, ter tré, da je tak krompir slajšega okusa in v vodi odtajan, kakor smo popisali, in potem posušen in na zračnem hranjen tudi trpežniši. Kolikor znanstvene toliko praktične poskušnje to tudi potrjujejo. Popolnoma zmruzen krompir se je v vodi eno uro dolgo namakal in večkrat dobro premešaval; v eni uri se je voda 3 krat menjala. Potem se je krompir na dilah podstrežja razgarnil, da se je posušil. Ko so čez pet dni nekolk takega krompirja skuhali, bil je prav okusen in celo trde, da je bil okusniši od nezmrzene.

Take poskušnje je kmetijski prof. Dupont naredil pred enim mesecem in pokazalo se je, da je ostal ves tako odtajan krompir popolnoma dober in okusen, če tudi še vedno nekoliko vlažen. Znanstvene kemijske preiskave celó trde, da je zmruzen, potem v vodi odtajan krompir v primeri teže še večje redilne vrednosti. V 100 delih zdravega, nezmrzene krompirja se nahaja 79% vode, 20% gnilca, 160% skroba, itd.; v zmruzenem, potem pa v vodi odtajanem pa 74% vode, 31 1/2% gnilca, 220% skroba. Ker je ta način jako lehak, more ga sleherni izvrševati. Priporočamo torej vsem gospodarjem, kojim je v letošnji hudi zimi krompir zmruznil, naj poskusijo tudi oni, da si ga tako ohranijo za rabo. Izid lastne poskušnje bo pač odločeno, kako ima vsakateri ravnati z vso množino zmruzenega krompirja.

Laneno seme. C. k. kmet. društvo v Gorici ima še nekoliko hektolitrov lanenega semena rigajškega, katero daje izredno veliko žlahtnega prediva. To seme se ima razdeliti med domače lanorejce, kateri so vabljeni, da se oglásé v ta namen v društveni pisarnici (deželni hiši) v Gorici.

Podpisani naznanjam, da je nekdo zlobno na moje ime priobčil v zadnji številki „Soče,“ da se pečam sé zdravljenjem bolne živine — in to v očividni namen, da me diskreditira. Zato odločno protestujem proti omenjenemu razglasu.

JERNEJ HAFNER
mesar v Ajdovščini.

!! Skoraj zastoj !!

Zavoljo nedavno na nás prišlo velike FABRIKE ZA BRITANIJA-SREBRO, oddaje se sledečih 42 KOMADOV, izredno dobrih rešij od BRITANIJA-SREBKA samo za gl. 6.75, kot jedva četrti del troškov izdelovanja, točaj skoraj za-tonj, in sicer:

- 6 kom. zelo dobrih namiznih nožev, z ročnikom od britanija-srebra, s pravo angleškimi sreberno-jeklenimi ostrinami.
- 6 kom. jako fini vilice, britanija-srebro, iz jednega kosa.
- 6 kom. teških žlic za jedi od britanija-srebra.
- 6 kom. žlic za kavo od britanija-srebra, najboljše kvalitete.
- 1 masivni zajemalec za mleko od brit. srebra.
- 1 teki zajemalec za juho od britan. srebra.
- 6 podstavkov za nože od britanija-srebra.
- 6 kom. Viktorija-podstavkov, fino cizelirani.
- 2 krasna nam. svečnika od britanija-srebra.
- 1 salonski namizni zvonček od britanija-srebra srebrnega glasu.
- 1 precejevalnik za čaj od britanija-srebra, z ročkom ali vesalom.

Vseh teh 42 komadov, ki so solidno in praktično blago od britanija-srebra, ki so veljati prejé gl. 25, stane zdaj 27 komadov skupaj le gl. 6.75

42 kom. Vseh teh 42 rešij je izdelano iz najčistejšega britanija-srebra, ki je na celém svetu jedina kovina, katera ostane vedno bela, in se od pravega srebra tudi po 20letnem rabljenju ne more razločiti, ZA KAJ SE GARANTUJE.

Naslov in jedini kraj za naročila v c. k. avstro-ogorskih provincah:
General-Depot der L. engl. Britannia-Silber-Fabriken!
Blau & Kamm, Wien, I. Elisabethstrasse 6.
Pošilja se proti poštnemu povzetju. — Poština za vseh 42 komadov znaša 36 kr. v vsu kraje Avstro-Ogorske.

Anton Pick

Slikar za cerkve in sobe, popraviljavec podob, stanuje v Gorici v Raštelu, hiša Bosizio.

IZVRSTNO
DOLENJSKO VINO NOVO IN STARO,
kakor olivovka ter pravo tropinsko žganje.
PIVO IZ STEINFELDSKE PIVARNE
bratov Reininghaus,
se dobiva vedno ter po najnižji ceni
pri
Kavčič & Ferfila
na Korenji pri vodnjaku.

Št. 33/E

Oznanilo.

Ravnateljstvo zastavljavnice (Monte di pietà) vstanovljene po grofu Thurnu v Gorici naznanja, da bode dne 8. marcija 1880 začela javna dražba (kant) nerešenih zastav IV. četert leta 1878 t. j. tiste, ki so bile zastavljene meseca oktobra, novembra in decembra 1878.
Ravnatelj: Lovisoni.

Cujte, glejte in čudite se!

Od neke konkurzne mase nedavno falirane velike tovarne britanija-srebrnih izdelkov, prevzeto blago, katero ima tovarniško znamenje: pravo Britanija, odaja se po vsaki ceni, ali bolje rečeno zastoj. Kdor pošje ali tudi proti povzetju samih 6 gl. 70 kr., dobi sledeče stvari za četrtino prave vrednosti in sicer:

- 6 posebno dobrih namiznih nožev z ročnim iz britanija-srebra in pravo-angleško ostrino;
- 6 najčistejših vilic britanija-srebro iz enega samega kosa;
- 6 najčistejših britanija-žlic, masivnih;
- 6 " " žlic za kavo;
- 6 " " možnih podstavkov;
- 1 " " zajemal. za juho, masiven;
- 1 " " za mleko;
- 6 angleških Viktorija tas; najčisteje cizeliranih;
- 2 okusna salonska svečnika;
- 1 britanija-sreberni zvonček sé srebro-glasom;
- 1 " " plošček za kruh, masiven;

Vseh 42 komadov je izdelanih iz najčistejšega, pravega britanija-srebra, ki je edina kovina, koja ostane vedno bela ter se tudi 25 let rabljena, ne razločuje od pravega srebra; z: 'ó se garantuje. V dokaz, da moje oznanilo ne sloni na

nobeni slepariji
zavežujem se javno, da brez ugovora nazaj vzamem blago, če bi komu ne bilo po volji. Jaz zavrtaam na mnoga zahvalna pisma, ki so mi došla in koja bom zaporedoma objavil. Kdor hoče tedaj dobiti dobro in zanesljivo blago za svoj denar in ne kako sleparško šaro, naj se obrne samo do.
A. FRAISS,
Rothenthurnstrasse 9. nasproti knežokofijske palače na Dunaji.

Vseh 42 komadov je štalo poproji 30 gl. zdaj stane samo 6 gl. 70 kr.